

Het blijkt ook onontbeerlijk tijdens deze periode aan de eerste hogere raad — gelast met het geven van de eerste impuls — al de machten toe te vertrouwen die later zullen uitgeoefend worden door de algemene vergadering der leden.

Tijdens hetzelfde tijdsbestek zal de Centrale Tuchtraad waarin in afwijking van artikel 19, leden van de Hoge Raad opgenomen kunnen worden, in eerste en laatste aanleg beslissen. Gedurende de inrichtingsperiode van het Instituut lijkt het immers moeilijk een Centrale Tuchtraad samen te stellen, bestaande uit leden die aan het beheer van het Instituut geen deel nemen: de beginselen van de beroepsplichtenleer moeten niet alleen bepaald worden door de reglementen, welke door de Raad zullen worden opgesteld, maar tevens nader omschreven door de uitspraken welke in tuchtzaken zullen geveld worden.

Dank zij deze concentratie der bevoegdheden zal een volmaakte éénheid van opvatting bij deze „voortgezette" oprichting van het Instituut voorzitten.

De Hoge Raad zal naar gelang de behoeften zich hiertoe laten gevoelen, de passende reglementen vaststellen; zo zal hij de inrichting van de proeftijd alsmede de opleiding der nieuwe kandidaten verder uitwerken; hij zal rechtstreeks waken over het naleven van de beroepsregelen en over de tucht; zijn leden die volkomen bewust zullen zijn van het te bereiken doel, zullen voor het hoogste welzijn der toekomstige revisoren, de beginselen kunnen formuleren die de grondslag dienen te blijven van het beroep.

De tweede bij de aanvang van de werking van het Instituut te overwinnen moeilijkheid zal in de aanwerving der eerste leden bestaan. Om te vermijden dat de eerste aanwerving te empirisch zou gebeuren bepaald artikel 41 de voorwaarden die zullen moeten vervuld worden door de personen die hun toelating als werkend of toetredend lid zullen aanvragen. De Hoge Raad die over de aanvragen om opneming uitspraak zal doen, zal er zorg voor dragen, dat slechts dezen worden opgenomen, die zowel de nodige theoretische kennis als de vereiste praktische ervaring bezitten en alle gewenste zedelijke waarborgen bieden.

De Minister van Economische Zaken en Middenstand,
J. DUVIEUSART.

BOEKBESPREKING

Dr. Ir. H. G. van Beusekom: *De Volkshuisvesting, Serie „De Nederlandse Volkshuishouding tussen twee wereldoorlogen”, Uitgeverij „Het Spectrum”, Utrecht—Brussel z.j.*

door Drs. H. van der Weyde

De leiders van de serie „De Nederlandse Volkshuishouding tussen twee wereldoorlogen" hebben gelijk gehad, dat zij een afzonderlijk deel aan de volkshuisvesting hebben gewijd. Dit belangrijke onderdeel van de menselijke verzorging toch heeft in de periode tussen 1918 en 1940 grote moeilijkheden opgeleverd en tot een kostbare en veelzijdige overheidsbemoeiing aanleiding gegeven, terwijl het in ditzelfde tijdvak tegenstellingen vertoont van een acute nood enerzijds tot een sterk overschot anderzijds, al was dat laatste dan ook niet algemeen.

De Heer van Beusekom, onze eerste hoogleraar in de volkshuisvesting

te Delft, heeft vrijwel de gehele periode meegemaakt, zittend op een plaats — het bureau van de toenmalige Hoofd-inspecteur van de volkshuisvesting — waar als nergens anders een overzicht kon worden verkregen over de toestand, zittend tevens aan de bron van de meeste maatregelen, die van Rijkswegge getroffen zijn. Bovendien heeft hij sedert de verschijning van zijn proefschrift „Beschouwingen over de woningnood” (1920) bij voortduring ook van zijn wetenschappelijke belangstelling voor deze vraagstukken doen blijken. Hij was dus stellig bij uitstek aangewezen om deze monografie te schrijven.

Het boekje geeft inderdaad een duidelijk beeld van de ontwikkeling van onze volkshuisvesting na 1918. De opzet is gemengd historisch-geografisch en logisch. Eerst worden de toestanden voor het ontstaan van de woningnood met enkele woorden getekend, daarna komt de nood zelf aan de orde, vervolgens de toestand na 1930, toen de nood geacht werd overwonnen te zijn. Vervolgens wordt de historische lijn losgelaten; de steden en het platteland worden achtereenvolgens behandeld; dan de huisvesting der weinig-draagkrachtigen, de bouwkosten en de huren, het bouw- en woningtoezicht, de ontwikkeling der gemeenten en de ontwikkeling der sociale opvattingen. Het lijkt mij niet gelukkig dat de periode van de woningnood na 1918 aldus niet meer dan vluchtig geschetst wordt. De worsteling met de moeilijkheden van die tijd, de critiek, waaraan de regering blootstond, allerlei denkbeelden ook, die werden aangeprezen en die nu merendeels terugkeren in het kader van de herhaling, die de geschiedenis van de volkshuisvesting vertoont, worden zo niet of nauwelijks genoemd. Juist in deze tijd zou een uitvoeriger bespreking van dit alles veel belangstelling wellicht ook praktisch belang hebben gehad. Daartegenover had ik graag gemist het hoofdstuk over de ontwikkeling der gemeenten, een onderwerp, dat in weerwil van de historische band met de volkshuisvesting in onze Woningwet los staat van de overige onderwerpen.

De verhouding, waarin de schrijver vanouds tot het Regeringsbeleid heeft gestaan, brengt mee, dat hij in het algemeen zich niet scherp kritisch tegenover dit beleid uitspreekt. In één belangrijk opzicht doet hij dit intussen wel, namelijk, waar hij het gemis aan sociaal inzicht in de tijd na 1930 hekelt, toen de lage bouwkosten en de grote werkloosheid gunstige voorwaarden waren voor krotopruijing en verbetering van andere misstanden, waarvan men zich echter uit eng-economische overwegingen heeft laten weerhouden.

Dit stilzitten heeft mede bijgedragen tot de ellendige toestand, waarin onze volkshuisvesting nu verkeert. Voor hen, die de achtergrond van deze toestand willen leren kennen, geeft het boek van Prof. van Beusekom een overzicht, dat in deze vorm nog niet bestond. Het voorziet dus in een behoefte.

Dr Ph. J. Idenburg: „Geschiedenis der Nederlandse Statistiek”.

door Drs P. de Wolff

In het verzamelwerk „De Nederlandse Volkshuishouding tussen twee wereldoorlogen” is van de hand van de tegenwoordige directeur-generaal van de statistiek een beknopte geschiedenis der Nederlandse statistiek verschenen. Uit de aard van de zaak beperkt deze geschiedenis zich tot de periode, die in de titel van het verzamelwerk tot uiting komt. Voor

de statistiek is dat echter een der meest interessante tijdvakken. De schrijver merkt in zijn inleiding op, dat „het liberalisme de statistiek niet welwillend gezind is geweest” en deze uitspraak geeft een goede verklaring voor het feit, dat de geschiedenis van de statistiek in ons land vóór de eerste wereldoorlog niet erg belangwekkend is, zeker niet wanneer men zich tot de economische en sociale statistiek bepaalt. Op dit gebied stond Nederland in de 19de eeuw aanzienlijk bij verschillende andere landen, zoals Engeland, Zweden en de Verenigde Staten ten achter. Weliswaar is in het begin van deze eeuw reeds een duidelijke opleving merkbaar, de oprichting van het Centraal Bureau voor de Statistiek rond de eeuwwisseling is hiervan een duidelijk bewijs, maar het merendeel der belangrijkste, thans algemeen bekende statistieken dateert toch uit de periode, die door Dr Idenburg beschreven wordt.

Op boeiende wijze vertelt hij hoe „de ontwikkeling van individualisme naar geordend gemeenschapsleven”, welke in die periode haar beslag heeft gekregen, ook in hoge mate haar stempel heeft gedrukt op de geschiedenis van de statistiek.

In het begin van deze eeuw was het individualisme nog zeer sterk en de regering rekende het niet tot haar taak in de gang van het economisch leven in te grijpen, tenzij buitengewone omstandigheden daartoe noopten en derhalve bestond er ook weinig behoefte aan een registratie van het economisch gebeuren. Verklaarde minister Heemskerk in 1910 nog niet, dat werkloosheid geen zaak van regeringszorg was?

Buitengewone omstandigheden nu deden zich voor tijdens de eerste wereldoorlog en uit die tijd dateren dan ook enkele der belangrijkste economische statistieken. Zo werd in 1916 de handelsstatistiek geheel gemoderniseerd en werd daardoor tot een bruikbare graadmeter voor onze buitenlandse handel. In 1918 werd de grondslag gelegd voor onze productiestatistieken. Ook de statistiek der prijzen werd sterk verbeterd. Maar aan een budgetonderzoek voor arbeidersgezinnen bestond in die toch zeer moeilijke tijd van regeringszijde nog weer géén behoefte. Een hiertoe strekkend voorstel van het Centraal Bureau voor de Statistiek in 1915 werd wegens de hoge kosten verworpen. Het is wel tekenend, dat de Sociaal Democratische Studieclub twee jaar later wél kans zag, zij het op bescheiden schaal, arbeidersbudgetten te verzamelen.

Na de oorlog keerde de vrijheidsgeest zeer snel terug en daarmee ook het gebrek aan officiële belangstelling voor de statistiek. Toen daarop aan het eind van 1920 de naoorlogse crisis sterke bezuiniging van de overheidsuitgaven noodzakelijk maakte, brak voor de officiële statistiek een uiterst moeilijke tijd aan. Het merkwaardige feit, dat het Centraal Bureau voor de Statistiek in die jaren nog onder het Departement van Binnenlandse Zaken ressorteerde, waar men niet in de eerste plaats belangstelling voor de sociaal-economische vraagstukken kon verwachten, maakte de toestand al niet beter. Verschillende statistieken werden met de ondergang bedreigd. Dank zij de grote activiteit van de toenmalige leider van het Centraal Bureau voor de Statistiek, Prof. Methorst, kon deze dreiging ten dele worden afgewend, maar verschillende statistieken zijn toch gesneuveld; andere, zoals de productiestatistieken zijn sterk ingekrompen. Het is zeer interessant om te lezen hoe nog weer andere, zoals de statistieken van vakbeweging, werkstakingen en uitsluitingen slechts gered konden worden door uitgebreide propaganda-acties in de kringen der geïnteresseerden. Hierdoor werd n.l. bereikt, dat deze publicaties zich zelf konden bedruipen en hoewel dit in het algemeen een gezond principe is, blijkt er toch opnieuw weer uit, dat in de eerste helft

der twintiger jaren de belangstelling van de overheid voor statistische voorlichting op sociaal-economisch terrein nog zeer zwak was.

De tweede helft van dit decennium, dat door een voorspoediger economische ontwikkeling gekenmerkt is, toont ook voor de ontwikkeling van de statistiek een gunstiger beeld. Uit die tijd dateren verschillende belangrijke financiële statistieken, zoals de statistiek van de betalingsbalans, terwijl toen ook, in navolging van wat in het buitenland op dit gebied geschiedde, een aanvang werd gemaakt met de studie van het conjunctuurvraagstuk.

Toch zijn uit deze jaren ook nog wel staaltjes van bekrompen opvattingen te melden. Zo werd de landbouwtelling van 1930, die naderhand zulk waardevol materiaal verschaftte voor de voorbereiding van de landbouwcrismaatregelen, eigenlijk alleen maar gehouden uit prestigeoverwegingen tegenover het buitenland, terwijl de uit hetzelfde jaar daterende volks- en bedrijfstelling niet geheel volgens de plannen kon worden uitgevoerd.

De hevige wereldcrisis, die zich in 1930 en de daarop volgende jaren in ons land ook krachtig voelbaar begon te maken, bracht geleidelijk een kentering in de waardering voor de statistiek. De problemen, die zich nu voordeden in vrijwel alle bedrijfstakken hadden zulke ernstige gevolgen, dat de regering zich niet afzijdig kon houden en daardoor ontstond van zelf ook behoefte aan statistische gegevens. In deze periode komen dan ook in vrij snel tempo een groot aantal nieuwe statistieken tot stand. De verhoogde belangstelling voor onze buitenlandse handel leidde tot een sterke verfijning van de handelsstatistiek. De maatregelen op landbouwgebied leverden een belangrijk landbouwstatistisch materiaal op; de statistiek van de binnenscheepvaart profiteerde van de wet op de evenredige vrachtverdeling; de sterke daling van lonen en salarissen riep om loonstatistieken; de samenstelling van de kostprijs van een groot aantal artikelen werd nagegaan; de structurele werkloosheid gaf aanleiding tot een rapport van de Hoge Raad van Arbeid met zeer belangwekkende beschouwingen over de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit enz. Uit deze jaren tenslotte dateert ook het eerste door het Rijk ingestelde budget onderzoek, nadat enkele gemeenten reeds lang waren voorgegaan.

Ook aan de analyserende taak van de statistiek werd in de dertiger jaren veel aandacht geschonken. Het conjunctuuronderzoek is reeds genoemd, maar door het werk van Tinbergen kreeg dit nieuwe stimulansen. Het econometrisch onderzoek werd met kracht ter hand genomen en leidde tot talrijke belangwekkende resultaten.

In 1936 ging ons land eindelijk over tot een devaluatie van de munteenheid en deze maatregel, gevoegd bij het zich reeds duidelijk aftekenende internationale herstel bracht ons nog een korte periode van voorspoed, waaraan de tweede wereldoorlog snel een einde maakte. Ook deze periode heeft nog enkele belangrijke statistieken opgeleverd, waarvan wij hier de statistiek van vreemdelingenverkeer en de gegevens over de binnenlandse handel afzonderlijk willen noemen.

Wij hebben getracht in zeer kort bestek de hoofdpunten aan te geven van de ontwikkeling, die in de „Geschiedenis van de Nederlandse Statistiek” wordt geschilderd.

Het is de verdienste van de schrijver van dit werk, dat hij ons die ontwikkeling geschetst heeft tegen de achtergrond van de geestelijke evolutie, die in dezelfde tijd heeft plaats gevonden waardoor zijn werk ook een grotere betekenis heeft gekregen dan uit de titel zou kunnen worden afgeleid. Wij zouden het daarom en zeker niet minder om zijn vlotte stijl ook willen aanbevelen aan hen, die in hun dagelijks leven slechts weinig contact met de ambtelijke statistiek hebben.